

**КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ

Маценко Л.М.

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
з дисципліни**

«ПЕДАГОГІКА СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ»

**для підготовки фахівців
за спеціальністю 015 Професійна освіта
ОП «Професійна освіта. (Аграрне виробництво, переробка
сільськогосподарської продукції та харчові технології)»**

КИЇВ-2021

УДК 378.11:378.22/371.214.114

Рекомендовано до друку вченою радою гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол №1 від 30.08.2021 р.).

Рецензенти:

Кручек В.А., доктор педагогічних наук, доцент, завідувач лабораторії дистанційного професійного навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України;

Васюк О.В., доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Маценко Л. М. Методичні рекомендації з дисципліни «Педагогіка сімейного виховання» для підготовки фахівців за спеціальністю 015 Професійна освіта ОП «Професійна освіта. (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології)». Київ : ТОВ «ЦП «Компринт», 2021. 29 с.

У методичних рекомендаціях висвітлено зміст лекцій і семінарських занять із дисципліни «Педагогіка сімейного виховання», літературу для підготовки до занять, тестові завдання для самоперевірки.

Методичні рекомендації розраховані на студентів, які навчаються за спеціальністю 015 Професійна освіта ОП «Професійна освіта. (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології)».

УДК 378.11:378.22/371.214.114
© НУБіП України, 2021
© Маценко Л. М., 2021

ЗМІСТ

1. Передмова
2. Опис навчальної дисципліни
3. Модульна структура навчальної дисципліни
4. Змістовий модуль 1. Сім'я – основний фактор формування особистості.
5. Змістовий модуль 2. Методика сімейного виховання.
6. Структура навчальної дисципліни
7. Теми семінарських занять
8. Тестові завдання для самоконтролю
9. Контрольні питання на іспит
10. Методичне забезпечення та рекомендована література

ПЕРЕДМОВА

Професійна діяльність педагога професійного навчання постійно пов'язана із сімейним вихованням. У навчальному курсі висвітлюються різні типи ставлення батьків до дітей, проблеми сімейних ролей, методів та прийомів впливу батьків, особливостей сімейного спілкування, авторитету батьків, різнобічного розвитку дітей та інші.

Розглянуто як вітчизняні, так і зарубіжні моделі сімейного виховання, що дає можливість ефективно формувати у студентів розуміння цього процесу. Багато уваги приділяється активізації творчого потенціалу студентів, використанню їхнього життєвого досвіду та залученню різноманітних літературних джерел.

Навчальна програма дисципліни “Педагогіка сімейного виховання” передбачає ознайомлення студентів з такими напрямками сімейного виховання: інтелектуальне, моральне, трудове, естетичне, фізичне, екологічне, статеве, економічне, патріотичне, релігійне, естетичне, виховання здорового способу життя, правове та інші; з методами, формами та прийомами виховання та перевиховання в сім'ї; особливостями та принципами сімейного виховання.

“Педагогіка сімейного виховання” - одна з важливих дисциплін у підготовці фахівців. Основними формами навчання педагогіці сімейного виховання є лекції, семінарсько-практичні заняття, самостійна робота студентів.

Зміст навчальної програми з дисципліни базується на сучасних досягненнях педагогічної науки щодо виховання особистості в сім'ї, основних закономірностей, принципів, методів, форм виховання, що вирішує завдання теоретичної і практичної підготовки студентів до майбутньої професійної діяльності.

Дисципліні “Педагогіка сімейного виховання” відводиться особлива роль у формуванні особистості майбутнього *педагога професійного навчання*, так як **мета** цієї дисципліни - сформувані у студентів наукові поняття про теорію і методику виховання, її цілі та завдання; допомогти їм в оволодінні основними теоретичними знаннями та практичними вміннями щодо виховання особистості в сім'ї та навчити їх застосовувати ці знання і вміння в майбутній професійній діяльності.

Завдання дисципліни: ознайомити студентів з теорією сімейного виховання та показати її важливе місце і роль у педагогічній науці; озброїти майбутніх педагогів професійного навчання методиками вивчення та виховання особистості дитини.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: соціально-виховні функції сім'ї в суспільстві, типологію сімей; механізми соціалізації дітей в різних типах сімей; напрями соціально-педагогічної допомоги сім'ям різних типів; типові помилки сімейного виховання; види сімейних конфліктів та шляхи їх подолання; методи та форми взаємодії соціального педагога з сім'єю; особливості сімейного виховання; особливості виховання культури поведінки у дітей в громадських місцях, на природі, дома, в

гостях, під час приймання гостей; методику загартування і фізичного виховання дітей у сім'ї.

вміти: здійснити вивчення особистості дитини, використати отримані результати у виховній роботі з нею; здійснити консультацію з проблем сімейного виховання; розробити режим дня для дітей різних вікових груп; розробити сценарій сімейного свята; допомогти батькам у підготовці дитини до навчання в школі; організувати дозвілля дітей різного віку.

Компетентностями, якими повинен володіти здобувач після вивчення дисципліни є: уміння працювати у колективі та команді; здатність налагоджувати контакт у спілкуванні зі студентами, батьками (особами, які їх замінюють), колегами.

Програма та структура навчальної дисципліни розроблена для студентів повного та скороченого терміну денної форми навчання.

Тематика та плани занять, які складені у відповідності з робочою програмою і враховують сучасні вимоги вищої школи, призначені для використання викладачами та студентами при підготовці до занять.

У списку рекомендованої літератури наводяться як основні, так і додаткові літературні джерела до всього курсу і до окремих тем. Після вивчення курсу передбачено перевірку знань студентів та проведення іспиту. Під час самостійної роботи студенти працюють над темами, які наводяться в методичних рекомендаціях.

**Опис навчальної дисципліни
«Педагогіка сімейного виховання»**

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Освітньо-кваліфікаційний рівень	бакалавр (бакалавр, спеціаліст, магістр)	
Напрямок підготовки	(шифр і назва)	
Спеціальність	015 «Професійна освіта» (шифр і назва)	
Спеціалізація	015.18 «Технологія виробництва і переробки продуктів сільського господарства»	
Галузь знань	01 «Освіта» (шифр і назва)	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Нормативна	
Загальна кількість годин	90	
Кількість кредитів ECTS	3	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)	немає (назва)	
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	2 (скорочений термін)	
Семестр	4	
Лекційні заняття	13 год.	
Практичні заняття	13 год.	
Лабораторні заняття	0 год.	
Самостійна робота	64 год.	
Індивідуальні завдання	0 год.	
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних самостійної роботи студента –	2 год.	

МОДУЛЬНА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Педагогіка сімейного виховання»

Змістовий модуль		Тема	
№ з/п	Назва	№ з/п	Назва
1	Сім'я – основний фактор формування особистості.	1	Сім'я - основний інститут виховання особистості.
		2	Функції сучасної сім'ї.
		3	Типологія сімей.
2	Методика сімейного виховання.	4	Методика сімейного виховання.
		5	Методи сімейного виховання.
		6	Взаємодія педагога професійного навчання, навчального закладу та сім'ї у розв'язанні проблем виховання особистості.
		8	Провідні погляди на сімейне виховання вітчизняних і зарубіжних вчених.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І.

Сім'я – основний фактор формування особистості.

Тема 1 “Сім'я - основний інститут виховання особистості”.

1. Сімейна педагогіка як частина педагогіки.
2. Проблеми сучасності, пов'язані з родиною та сімейним вихованням.
3. Визначення сім'ї. Поняття про сім'ю як малу соціальну групу.
4. Особливості та перспективи розвитку сучасної родини.

Рекомендована література

1. *Азаров Ю.П.* Семейная педагогіка / Ю.П. Азаров. - М. : Политиздат, 1985. - 238 с.
2. *Бондарчук О.І.* Психологія сім'ї : курс лекцій / О.І. Бондарчук. - К. : МАУП, 2001. - 96 с.
3. *Браун-Галковська М.* Домашня психологія : Подружжя, діти, родина / Марія Браун-Галковська ; Пер. з польськ. З. Городенчук. – Львів : Свічадо, 2000. - 176 с.
4. *Василькова Ю.В.* Соціальна педагогіка : курс лекцій / Ю.В. Василькова, Т.А. Василькова. - М. : Академія, 1999. - 440 с.
5. *Виховний потенціал сім'ї в сучасних умовах : тематична Державна доповідь про становище сімей в Україні за підсумками 2001 року.* - К. : Державний інститут проблем сім'ї та молоді, 2002. - 144 с.
6. *Волкова Н.П.* Педагогіка : посібник для студентів вищих навчальних закладів / Н.П. Волкова. - К. : Академія, 2001. - 576 с.

7. *Галузинський В.М.* Педагогіка : теорія та історія : навчальний посібник / В.М. Галузинський, М.Б. Євтух. - К. : Вища школа, 1995. - 237 с.
8. *Ковалев С.В.* Психология современной семьи : информационно-методические материалы к курсу "Этика и психология семейной жизни" : книга для учителя / С.В. Ковалев. - М. : Просвещение, 1988. - 208 с.
9. *Кравець В. П.* Психологія сімейного життя : навчальний посібник / В.П. Кравець. - Тернопіль, 1995. - 696 с.
10. *Соціальна педагогіка* : навчальний посібник / За ред. А.Й. Капської. - К., 2000. - 264 с.
11. *Технології соціально-педагогічної роботи* : навчальний посібник / За заг. ред. проф. А.Й. Капської. - К. : ТОВ ВКП "Аспект" 2000. - 372 с.

Тема 2 "Функції сучасної сім'ї"

1. Матеріально-економічна функція.
2. Житлово-побутова функція.
3. Репродуктивна функція.
4. Комунікативна функція. Психологічний клімат сім'ї.
5. Виховна функція.
6. Рекреативна функція.
7. Функція психологічного захисту.

Рекомендована література

1. *Григорьева А.А., Прокопьева М.М.* Семейная педагогика. - Якутск. - Изд-во ЯГУ, 1998. - 37 с.
2. *Коваль Л.Г., Зверева І.Д., Хлебнік С.Р.* Соціальна педагогіка / Соціальна робота: Навчальний посібник. - К. - ІЗМН, 1997. - 392 с.
3. *Мустаева Ф.А.* Основы социальной педагогики: Учебник для студентов высших учебных заведений. - 2-е изд., перераб. и доп. - М.: Академический проект; Екатеринбург, 2002. - 416 с.
4. *Подласый И.П.* Педагогика. Новый курс: Учеб. для студентов пед. вузов: В 2 кн..- М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000.
5. *Постовий В.Г.* Сучасна сім'я та її педагогіка. - К., 1994.
6. *Словник-довідник для соціальних педагогів та соціальних працівників* / За заг. ред. А.Й. Капської, І.М.Пінчук, С.В. Толстоухової. - К., 2000. - 260 с.
7. *Соціальна педагогіка: Навчальний посібник* / За ред. А.Й.Капської. - К., 2000. - 264 с.

Тема 3 "Типологія сімей"

1. Типи родин залежно від виконуваних ними функцій.
2. Типології сім'ї на основі особливостей спілкування і міжособистісних стосунків.
3. Типологізація родин на основі аналізу наслідків впливу на формування соціальних навичок дитини.

Рекомендована література

1. *Василькова Ю.В., Василькова Т.А.* Соціальна педагогіка: Курс лекцій.- М.: Изд. Центр “Академія”, 1999. - 440 с.
2. *Волкова Н.П.* Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. - К.: Видавничий центр “Академія”, 2001. - 576 с.
3. *Григорьева А.А., Прокопьева М.М.* Семейная педагогика. - Якутск. - Изд-во ЯГУ, 1998. - 37 с.
4. *Коваль Л.Г., Зверева І.Д., Хлебнік С.Р.* Соціальна педагогіка / Соціальна робота: Навчальний посібник. - К. - ІЗМН, 1997. - 392 с.
5. *Мустаева Ф.А.* Основы социальной педагогики: Учебник для студентов высших учебных заведений. - 2-е изд., перераб. и доп. - М.: Академический проект; Екатеринбург, 2002. - 416 с.
6. *Постовий В.Г.* Сучасна сім'я та її педагогіка. - К., 1994.
7. *Словник-довідник* для соціальних педагогів та соціальних працівників / За заг. ред. А.Й. Капської, І.М.Пінчук, С.В. Толстоухової. - К., 2000. - 260 с.
8. *Соціальна педагогіка: Навчальний посібник* / За ред. А.Й.Капської. - К., 2000. - 264 с.
9. *Технології соціально-педагогічної роботи: Навчальний підручник* / За заг. ред. проф. А.Й. Капської. - К., 2000. - 372 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

Методика сімейного виховання.

Тема 4 “Методика сімейного виховання”

1. Вплив родини на розвиток особистості дитини.
2. Умови ефективного сімейного виховання.
3. Завдання, зміст і методика виховання дітей в родині.

Рекомендована література

1. *Бондаровська В.* та ін. Школа для батьків / В. Бондаровська, К. Бабенко, О. Возіянова та ін., ТОВ „Батискаф”. - К. - 2003. - 320 с.
2. *Галузинський В.М., Євтух М.Б.* Педагогіка: теорія та історія: Навч. посібник. - К.: Вища школа, 1995. - 237 с.
3. *Карпенчук С.Г.* Теорія і методика виховання: Навч. посіб. - К.: Вища шк., 1997. - 394 с.
4. *Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л.* - Педагогіка родинного виховання: Навч. посіб. - К.: Знання, 2006 - 324 с. - (Навчально-методичний комплекс з педагогіки).
5. *Макаренко А.С.* Загальні умови сімейного виховання: Твори в 7 Т. - К. - 1954. - Т.4.
6. *Педагогіка: Навч. посіб.* / В.М.Газузяк, М.І.Сметанський, В.І.Шахов. - Вінниця: РВВВАТ “Віноблдрукарня”, 2001. - 200 с.
7. *Сарапулова Є.Г.* Психолого-педагогічні основи навчально-виховної діяльності гувернера: Монографія. - К.: МАУП, 2003. - С. 133-134.
8. *Сисоєва С.О., Соколова І.В.* Нариси з історії розвитку педагогічної

думки: Навчальний посібник. - К.: Центр навчальної літератури. - 2003. - 208 с.

9. *Стельмахович М. Г.* Українська народна педагогіка. - К., 1997.
10. *Фесюкова Л.Б.* Воспитание сказкой. - Харьков, Фолио, 1997.
11. *Фіцула М.М.* Педагогіка. Навч. посіб. для студентів вищ. пед. закл. освіти. - Тернопіль: "Навчальна книга - Богдан", 1999. - 192с.

Тема 5 "Методи сімейного виховання"

1. Поняття «метод виховання», «прийом виховання» та «засіб виховання».
2. Класифікація методів сімейного виховання.
3. Методи формування свідомості особистості.
4. Методи формування досвіду поведінки.
5. Методи стимулювання діяльності і поведінки.
6. Методи самовиховання.
7. Оптимальний вибір і застосування методів сімейного виховання.

Рекомендована література

12. *Бондаровська В.* та ін. Школа для батьків / В. Бондаровська, К. Бабенко, О. Возіянова та ін., ТОВ „Батискаф”. - К. - 2003. - 320 с.
13. *Галузинський В.М., Євтух М.Б.* Педагогіка: теорія та історія: Навч. посібник. - К.: Вища школа, 1995. - 237 с.
14. *Карпенчук С.Г.* Теорія і методика виховання: Навч. посіб. - К.: Вища шк., 1997. - 394 с.
15. *Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л.* - Педагогіка родинного виховання: Навч. посіб. - К.: Знання, 2006 - 324 с. - (Навчально-методичний комплекс з педагогіки).
16. *Макаренко А.С.* Загальні умови сімейного виховання: Твори в 7 Т. - К. - 1954. - Т.4.
17. *Педагогіка: Навч. посіб.* / В.М.Газузяк, М.І.Сметанський, В.І.Шахов. - Вінниця: РВВВАТ "Віноблдрукарня", 2001. - 200 с.
18. *Сарапулова Є.Г.* Психолого-педагогічні основи навчально-виховної діяльності гувернера: Монографія. - К.: МАУП, 2003. - С. 133-134.
19. *Сисоєва С.О., Соколова І.В.* Нариси з історії розвитку педагогічної думки: Навчальний посібник. - К.: Центр навчальної літератури. - 2003. - 208 с.
20. *Стельмахович М. Г.* Українська народна педагогіка. - К., 1997.
21. *Фесюкова Л.Б.* Воспитание сказкой. - Харьков, Фолио, 1997.
22. *Фіцула М.М.* Педагогіка. Навч. посіб. для студентів вищ. пед. закл. освіти. - Тернопіль: "Навчальна книга - Богдан", 1999. - 192с.

Тема 6 «Взаємодія педагога професійного навчання, навчального закладу та сім'ї у розв'язанні проблем виховання особистості»

1. Аспекти сімейного виховання у роботі педагога як куратора студентської групи.
2. Права та обов'язки батьків або осіб, які їх замінюють.
3. Методи та форми роботи педагога з батьками студентів.
4. Форми залучення батьків до виховної роботи.
5. Умови ефективної взаємодії педагога і батьків.

Рекомендована література

1. *Батьків не обирають...* (проблеми відповідального батьківства в сучасній Україні), К.: А.Л.Д., 1997. - 144 с.
2. *Бондаровська В.* та ін. Школа для батьків / В. Бондаровська, К. Бабенко, О. Возіянова та ін., ТОВ "Батискаф". - К. - 2003. - 320 с.
3. *Винникотт Дж. В.* Разговор с родителями. - М., 1994.
4. *Виховний потенціал сім'ї в сучасних умовах: тематична Державна доповідь про становище сімей в Україні за підсумками 2001 року.* - К.: Державний інститут проблем сім'ї та молоді, 2002. - 144 с.
5. *Волкова Н.П.* Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. - К.: Видавничий центр "Академія", 2001. - 576 с.
6. *Гордон Т.Р.* Повышение родительской эффективности. - Екатеринбург, 1997.
7. *Гуров В.Н., Селюкова Л.Я.* Социализация личности: социальный педагог, семья и школа. - Ставрополь, 1993.
8. *Синягина Н.Ю.* Психолого-педагогическая коррекция детско-родительских отношений. - М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2001. - 96 с.
9. *Струманський В.* Педагогічна пропедевтика асоціального змісту наркологічної ситуації в учнівському осередку // Рідна школа, - 1997. - № 9. - С. 26.
10. *Фіцула М.М.* Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. - К.: Видавничий центр "Академія", 2000. - 544 с.
11. *Хромова О.Л., Кравченко Т.В.* Педагогічний всеобуч батьків. - К.: Т-во „Знання” УРСР, 1990. - 32 с.

Тема 7 «Провідні погляди на сімейне виховання вітчизняних і зарубіжних вчених»

1. Ідеї сімейного виховання у творах А.С. Макаренка.
2. Погляди В.О. Сухомлинського на сімейне виховання.
3. Система сімейного виховання в сім'ї Нікітіних.
4. Ідеї сімейного виховання у книзі Росс Кемпбелл «Лицом к лицу с ребенком».
5. Погляди К.Д. Ушинського на сімейне виховання.
6. Особливості сімейного виховання за системою Бенджаміна Спока.

Рекомендована література

1. *Макаренко А.С.* Книга для батьків: Твори в 7 Т. – К. – 1954.-Т.4.
2. *Сухомлинський В.О.* Батьківська педагогіка. – К.: Радянська школа,

1978.- 263 с.

3. *Никитин Б.П., Никитина Л.А.* Мы, наши дети и внуки. – М., 1989.
4. *Кемпбелл Р.* Лицом к лицу с ребенком – 1999. - 368с.
5. *Погляди К.Д. Ушинського на зміст і методику виховання та навчання дітей в сім'ї та школі // Освіта.- 2003.- №3.- С.4-5.*
6. *Спок Б.* Ребенок и уход за ним. – К.: Наукова думка, 1999. – 448 с.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. Сім'я – основний фактор формування особистості.														
Тема 1. Сім'я – основний інститут виховання особистості.	1	7	2				5							
Тема 1. Ідеї сімейного виховання у творах А.С. Макаренка	2	7		2			5							
Тема 2. Функції сучасної сім'ї.	3	7	2				5							
Тема 2. Погляди В.О. Сухомлинського на сімейне виховання	4	7		2			5							
Тема 3. Типологія сімей.	5	7	2				5							
Тема 3. Система сімейного виховання в сім'ї Никітіних	6	7		2			5							
Разом за змістовим модулем 1		42	6	6			30							
Змістовий модуль 2. Методика сімейного виховання.														
Тема 4. Методика сімейного виховання.	7	7	2				5							
Тема 4. Ідеї сімейного виховання у книзі Росс Кемпбелл «Лицом к лицу с ребенком»	8	7		2			5							
Тема 5. Методи сімейного виховання.	9	7	2				5							
Тема 5. Погляди К.Д. Ушинського на сімейне виховання	10	7		2			5							
Тема 6. Взаємодія педагога професійного	11	7	1	1			5							

навчання, навчального закладу та сім'ї у розв'язанні проблем виховання особистості.													
Тема 6. Особливості сімейного виховання за системою Бенджаміна Спока	12	7		2			5						
Тема 7. Провідні погляди на сімейне виховання вітчизняних і зарубіжних вчених.	13	6	2				4						
Разом за змістовим модулем 2		48	7	7			34						
Усього годин		90	13	13			64						
Курсовий проект (робота) з _____ (якщо є в робочому навчальному плані)			-	-	-		-		-	-	-		-
Усього годин													

ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ «Педагогіка сімейного виховання»

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Ідеї сімейного виховання у творах А.С. Макаренка	2
2	Погляди В.О. Сухомлинського на сімейне виховання	2
3	Система сімейного виховання в сім'ї Нікітіних	2
4	Ідеї сімейного виховання у книзі Росс Кемпбелл «Лицом к лицу с ребенком»	2
5	Погляди К.Д. Ушинського на сімейне виховання	2
6	Взаємодія педагога професійного навчання, навчального закладу та сім'ї у розв'язанні проблем виховання особистості.	1
7	Особливості сімейного виховання за системою Бенджаміна Спока	2
	Усього годин	13

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І.

Сім'я – основний фактор формування особистості.

Семінарське заняття. Тема 1. "Ідеї сімейного виховання у творах А.С. Макаренка"

1. Виховання і перевиховання дитини.
2. Структура сім'ї, кількість дітей у сім'ї, неповна сім'я.
3. Мета виховання.
4. Особистість вихователя.
5. Батьківський авторитет. Види несправжнього батьківського авторитету (авторитет пригнічення, віддаленості, педантизму, резонерства, любові, доброти, дружби, підкупу).
6. Справжній батьківський авторитет.
7. Гра. Помилки батьків при організації дитячої гри. Види іграшок.
8. Дисципліна. Виховання в праці. Сімейне господарство.
9. Статеве виховання.
10. Основні напрями виховання А.С. Макаренка.
11. Загальні умови сімейного виховання А.С. Макаренка.

Рекомендована література:

1. Макаренко А.С. Книга для батьків: Твори в 7 Т. – К. – 1954.-Т.4.
2. Макаренко А.С. Загальні умови сімейного виховання: Твори в 7 Т. – К. – 1954.-Т.4.
3. Макаренко А.С. Лекции о воспитании детей - Твори в 7 Т. – К. – 1954. - Т.3,4.
4. Макаренко А.С. Советы родителям.- М., Знание, 1970.
5. Макаренко А.С. О воспитании. – М.: 1991.
6. Макаренко А.С. Избранные произведения: В 3-х т. / Редкол.: Н.Д. Ярмаченко и др. – К.: Радянська школа, 1984.- Т.2. – С.321-571.
7. Макаренко А.С. Книга для родителей; Лекции о воспитании детей – М.: Правда, 1986. – 448 с.

Семінарське заняття. Тема 2 "Погляди В.О. Сухомлинського на сімейне виховання"

1. Найтипівіші вади сімейного виховання.
2. Трудове виховання дітей в сім'ї.
3. Виховання громадянина-патріота в сім'ї.
4. Виховання дітей засобами природи.
5. До батьківства і материнства потрібно готуватися з колиски.
6. Громадська і моральна відповідальність батьків.
7. Бачення власного морального образу.
8. Що возвеличує Вас в очах Ваших дітей.
9. Бережіть в душі дитини віру в високе, ідеальне, непохитне.
10. Бережіть людську любов.
11. Моральні цінності сім'ї.

Рекомендована література:

1. Сухомлинський В. О. Виховання у учнів любові і готовності до праці (узагальнення досвіду роботи Павлиської школи Кіровоградської області).- К.: Радянська школа, 1959.- 46с.
2. Сухомлинський В.О. Батьківська педагогіка. – К.: Радянська школа, 1978.- 263 с.
3. Сухомлинський В.О. Як виховати справжню людину.- К., 1976.
4. Сухомлинський В.А. Сердце отдаю детям. – К.: Радянська школа, 1971.-242 с.
5. Сухомлинський В.О. Вибрані твори. К.: Радянська школа, 1976.- Т.1.

Семінарське заняття. Тема 3. "Система сімейного виховання в сім'ї Нікітіних".

1. Підготовка до народження дитини. Поведінка майбутньої мами.
2. Гімнастика для новонароджених.
3. Загартування дітей.
4. Спортивна кімната.
5. Харчування дітей.
6. Турбота старших дітей про молодших.

Рекомендована література:

1. Никитин Б.П., Никитина Л.А. Мы, наши дети и внуки. – М., 1989.

**ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.
Методика сімейного виховання.**

Семінарське заняття. Тема 4 "Ідеї сімейного виховання у книзі Росс Кемпбелл "Лицом к лицу с ребенком"

1. Вроджений темперамент дитини.
2. Безумовна любов до дитини.
3. Зоровий контакт.
4. Фізичний контакт.
5. Емоційна ємкість дитини.
6. Безроздільна, цілковита увага до дитини.
7. Особливості виховання дітей підліткового віку.
8. Способи вираження дитиною гніву.

Рекомендована література:

1. Кемпбелл Р. Лицом к лицу с ребенком – 1999.-368с.

Семінарське заняття. Тема 5 "Погляди К.Д. Ушинського на сімейне виховання"

1. Поради батькам і наставникам щодо вивчення рідної мови за підручником „Рідне слово”.
2. Настанови К.Д. Ушинського щодо вивчення рідної мови.
3. Значення наочності в навчанні.
4. Поради К.Д. Ушинського щодо початкового навчання рахувати.

Рекомендована література:

1. Ушинський К.Д. Про сімейне виховання.
2. Погляди К.Д. Ушинського на зміст і методику виховання та навчання дітей в сім'ї та школі // Освіта.- 2003.- №3.- С.4-5.
3. Егоров С.Ф. К.Д. Ушинский. Книга для учащихся. – М.: Просвещение, 1997.-143с.
4. Лордкипанидзе Д.О., Днепров Э.Д. Педагогическое наследие К.Д.Ушинского.- М.: Педагогика, 1974. – 346 с.
5. Медынский Е.Н. К.Д. Ушинский. Избранные сочинения. – М.: Просвещение, 1972. – 469 с.
6. Струминский В.Я. К.Д.Ушинский и его педагогическое наследство // К.Д.Ушинский. Избр. пед. соч. – М.: Госучпедгиз, 1945. – С. 3-31.
7. Ушинский К.Д. Избранные педагогические сочинения – М.: Госучпедгиз, 1945. – 566с.

Семінарське заняття. Тема 6. «Взаємодія педагога професійного навчання, навчального закладу та сім'ї у розв'язанні проблем виховання особистості»

1. Аспекти сімейного виховання у роботі педагога як куратора студентської групи.
2. Права та обов'язки батьків або осіб, які їх замінюють.
3. Методи та форми роботи педагога з батьками студентів.
4. Форми залучення батьків до виховної роботи.
5. Умови ефективної взаємодії педагога і батьків.

Рекомендована література:

1. *Бондаровська В.* та ін. Школа для батьків / В. Бондаровська, К. Бабенко, О. Возіянова та ін., ТОВ “Батискаф”. - К. - 2003. - 320 с.
2. *Винникотт Дж. В.* Разговор с родителями. - М., 1994.
3. *Струманський В.* Педагогічна пропедевтика асоціального змісту наркологічної ситуації в учнівському осередку // Рідна школа, - 1997. - № 9. - С. 26.
4. *Фіцула М.М.* Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. - К.: Видавничий центр “Академія”, 2000. - 544 с.
5. *Хромова О.Л., Кравченко Т.В.* Педагогічний всеобуч батьків. - К.: Т-во „Знання” УРСР, 1990. - 32 с.

Семінарське заняття. Тема 7. ”Особливості сімейного виховання за системою Бенджаміна Спока”

1. Місце дитини в сім'ї.
2. Особливе становище першої дитини в сім'ї.
3. Залежність дітей від батьків.
4. Друга дитина в сім'ї.
5. Здоров'я та розвиток дитини. Коли потрібно непокоїтись.
6. Догляд за дитиною, що видужує. Як одягати дитину.
7. Старша, молодша і середня дитина.
8. Як примусити дитину слухатись.

9. Про правопорушення серед дітей.

Рекомендована література:

1. Спок Б. Ребенок и уход за ним. – К.: Наукова думка, 1999. – 448 с.
2. Спок Б. Разговор с матерью. Положение ребенка в семье – М.- 1994. – 192 с.
3. Спок Б. Разговор с матерью. М.: Прогресс, 1987. – 224 с.

**Тестові завдання для самоконтролю з дисципліни
«Педагогіка сімейного виховання»**

1. Назвіть відомих педагогів минулого, які займалися проблемою сімейного виховання.
2. Вирішенням яких питань займається сучасна сімейна педагогіка?
3. Сім'єю (або родиною) називають:
 1. Малу соціальну групу, що складається з поєднаних шлюбом чоловіка та жінки, їх дітей (власних або усиновлених), інших осіб, пов'язаних родинними зв'язками з подружжям, кровних родичів
 2. Замкнуте об'єднання людей, яке захищає свій внутрішній світ і протистоїть зовнішнім впливам та втручанням
 3. Добровільно об'єднаних спільною метою та спільною діяльністю людей
 4. Малу соціальну групу, у якій вік чоловіка та дружини не перевищує 30 років, які живуть в юридично визнаному чи громадянському шлюбі
4. Назвіть сім'ї, які найбільше потребують соціальної допомоги.
5. Які проблеми стоять перед сучасною сім'єю?
 1. В сучасній сім'ї немає ніяких проблем
 2. Нестабільне матеріальне положення, житлово-побутові проблеми, тривожний морально-психологічний клімат в сім'ї
 3. Збільшення кількості розлучень, недостатня підготовка молоді до вступу в шлюб, слабе здоров'я членів родини
 4. Невміння готувати їжу, прибирати, мити посуд, забивати гвіздки
6. Нуклеарна сім'я - це:
 1. Сім'я алкоголіків, наркоманів, правопорушників
 2. Батьківська пара та кілька дітей зі своїми сім'ями, які проживають разом
 3. Сім'я з дітьми або без дітей, яка живе окремо від батьків та інших родичів
 4. Поняття „нуклеарна сім'я” не існує
7. Неповна сім'я- це:
 1. Сім'я, в якій немає дітей
 2. Сім'я, в якій вихованням дитини займаються няня, гувернантка, сусідка, подруга
 3. Сім'я з дітьми або без дітей, яка живе окремо від батьків та інших родичів
 4. Сім'я, у якій дитина виховується одним з батьків, переважно матір'ю
8. Девіантна сім'я - це:
 1. Сім'я, в якій кожен має свої погляди на виховання дітей і відстоює їх
 2. Сім'я алкоголіків, наркоманів, правопорушників
 3. Сім'я, члени якої мають різну освіту

4. Сім'я, яка проживає у важкодоступному, віддаленому районі
9. *Опишіть особливості розвитку сучасної молоді сім'ї.*
10. *Окресліть перспективи розвитку сучасної сім'ї.*
1. *Функціями сім'ї є такі функції:*
1. Виховна, навчальна, розвиваюча
 2. Матеріально-економічна, житлово-побутова, репродуктивна, комунікативна, виховна, рекреативна
 3. Матеріально-економічна, нуклеарна, житлово-побутова, репродуктивна, комунікативна, виховна, рекреативна, девіантна
 4. Індивідуалізації, диференціації, наступності, системності
2. *Рекреативна функція сім'ї - це:*
1. Організація вільного часу та відпочинку членів родини в будні та вихідні, а також під час канікул та відпустки
 2. Завантаженість членів сім'ї роботою по господарству у вільний час
 3. Забезпечення сім'ї житлом, ведення домашнього господарства, організація побуту
 4. Народження дітей
3. *Репродуктивна функція сім'ї полягає у:*
1. Веденні домашнього господарства та організації домашнього побуту
 2. Продовженні людського роду
 3. Створенні сприятливого сімейного мікроклімату
 4. Відновленні втрачених на виробництві сил
4. *Психологічний клімат сім'ї може бути:*
1. Позитивним, негативним, комбінованим, систематизованим
 2. Психологічним, педагогічним, соціально-психологічним, соціально-педагогічним
 3. Сприятливим, несприятливим, суперечливим
 4. Веселим, сумним, весело-сумним
5. *Виховна функція сім'ї передбачає:*
1. Передачу дітям соціального досвіду, формування їх світогляду, розвиток здібностей, інтересів, потреб дітей
 2. Формування у дітей позитивного ставлення до праці, прищеплення гуманних моральних якостей, фізичний розвиток дітей, зміцнення їх психічного здоров'я
 3. Забезпечення сім'ї житлом, ведення домашнього господарства, організацію домашнього побуту
 4. Цілеспрямоване формування у дітей знань, умінь і навичок
6. *Встановіть зв'язки між функціями сім'ї та їх характеристиками.*
1. Матеріально-економічна функція	А. Передача дітям соціального досвіду, формування їхнього світогляду, розвиток здібностей, інтересів, потреб дітей
2. Житлово-побутова функція	Б. Організація споживчої діяльності сім'ї, її бюджету, участі у виробництві
3. Репродуктивна функція	В. Забезпечення сім'ї житлом, ведення

- домашнього господарства, організація домашнього побуту
4. Комунікативна функція Г. Сім'я як надійне психологічне укриття, що захищає її членів від нервових перевантажень
5. Виховна функція Д. Організація вільного часу та відпочинку членів родини в будні та вихідні, а також під час канікул та відпустки
6. Рекреативна функція Е. Продовження людського роду
7. Функція психологічного захисту Є. Створення сприятливого сімейного мікроклімату для внутрісімейного спілкування подружжя, батьків і дітей
7. *Функція психологічного захисту сім'ї передбачає ...*
8. *... сім'ї - це стійкий емоційний настрій, результат особливостей взаємостосунків членів сім'ї.*
9. *Комунікативна функція сім'ї передбачає ...*
1. *За структурою (за складом) сім'ї поділяють на:*
1. Робітників, службовців, акторів, вчителів
 2. Неповнолітніх, студентські, молоді, пенсіонерів
 3. Моряків, космонавтів, спортсменів, геологів
 4. Повні, неповні, прості нуклеарні, складні, великі
2. *За рівнем матеріальної забезпеченості сім'ї поділяють на:*
1. Бездітні, одnodітні, малодітні, багатодітні
 2. Міські, сільські
 3. Бідні, малозабезпечені, забезпечені, багаті
 4. Демократичні, авторитарні
3. *За соціально-правовою стійкістю сім'ї поділяють:*
1. Соціально стійка, соціально хитлива, асоціальна, криміногенна
 2. Проживають у шлюбі, позашлюбні, дистантні
 3. Гармонійні, конфліктні, емоційно невірноважені, дезорганізовані
 4. Правопорушників, алкоголіків, наркоманів, інвалідів
4. *До сімей зі специфічними проблемами відносять:*
1. Сім'ї, в яких взаємостосунки між батьками оформлені юридично, але проживають вони окремо
 2. Сім'ї з психічними і фізичними захворюваннями, правопорушників, алкоголіків, наркоманів, із захворюванням на СНІД, зі схильністю до суїциду, сім'ї інвалідів
 3. Сім'ї благополучні, неблагополучні, зовні благополучні
 4. Сім'ї згуртовані, інтегровані, роз'єднані, дезінтегровані
5. *Дистантна сім'я - це:*
1. Сім'я, в якій батьки за вироком суду повинні знаходитись на дистанції 100 метрів від дитини
 2. Сім'я, в якій більше 4-х дітей

3. Сім'я, в якій взаємостосунки між батьками оформлені юридично, але проживають вони окремо
4. Сім'я, яка має серйозні матеріальні проблем
6. *За видом керівництва розрізняють такі типи сімей: ...*
7. *Залежно від виконання виховної функції сім'ї поділяють на ...*
8. *Зовні благополучні сім'ї - це ...*
9. *... називається сім'я, в якій виховується троє і більше дітей віком до 16 років.*
10. *До ... сімей належать: сім'ї, де батьки зловживають спиртними напоями, ведуть аморальний спосіб життя; сім'ї з низьким морально-культурним рівнем батьків; стійкими конфліктами у взаємостосунках між батьками, батьками та дітьми; неповні сім'ї.*
1. *До проблемних сімей відносять:*
 1. Неблагополучні, багатодітні, студентські, мігрантів, біженців, з дітьми або батьками інвалідами, з нестандартною дитиною, бідні, малозабезпечені, одиноких і неповнолітніх матерів
 2. Сім'ї „нових українців”
 3. Двокар'єрні сім'ї
 4. Сім'ї молодят
2. *Нестандартна дитина - це дитина, яка:*
 1. Відрізняється від своїх однолітків надзвичайними здібностями до точних наук
 2. Має вади зору і слуху
 3. Хочє бути оригінальною, несхожою на всіх інших дітей за рахунок зачіски, одягу, татуювання, прикрас
 4. Зазнала фізичного, психічного чи сексуального насильства
3. *Метою соціальної роботи з сім'єю є ...*
4. *Завдання соціальних служб для молоді у роботі з сім'єю: ...*
5. *З якими соціальними службами, організаціями, установами взаємодіє соціальний педагог?*
6. *Напрями роботи соціального педагога з проблемними сім'ями:*
 1. Бесіди, лекції, зустрічі з цікавими людьми, художні читання
 2. Соціальна профілактична робота, соціальна допомога сім'ї, соціальний патронаж, соціальна реабілітація, сімейна психотерапія
 3. Урок, семінар, практичне заняття, лекція, практикум, лабораторна робота
 4. Моральний, етичний, естетичний, фізичний
7. *Розкрийте зміст соціальної профілактичної роботи з сім'єю.*
8. *Соціальний патронаж – це:*
 1. Один з методів навчання, який використовується на комбінованому уроці
 2. Реабілітація сімей з алкогольною чи наркотичною залежністю
 3. Постійний супровід сімей, які потребують систематичної підтримки
 4. Періодична соціальна допомога сім'ям, які потребують систематичної підтримки
9. *В основному соціальна робота проводиться з такими сім'ями:*
 1. Сім'ї нуклеарні, дистантні
 2. Проблемні, сім'ї групи ризику, молоді сім'ї

3. Сім'ї „нових українців”

4. Сім'ї з „нестандартною дитиною”

10. Встановіть взаємозв'язок між напрямом роботи соціального педагога з проблемними сім'ями та її змістом.

1. Соціальна профілактична робота з сім'єю	A) Найскладніший напрям, який передбачає: а) реабілітацію сімей з дисгармонією у сімейних стосунках, з конфліктними ситуаціями; б) реабілітацію сімей з алкогольною, наркотичною залежністю, нервовими захворюваннями; в) допомогу сім'ям з серйозними тривалими захворюваннями; г) допомогу сім'ям, які втратили рідних чи близьких
2. Соціальна допомога сім'ї	Б) Напрямок спрямований на: а) допомогу сім'ї у подоланні конфліктів, кризових станів, дисгармонії у стосунках, тимчасових або постійних труднощів, які з'явилися внаслідок тяжких захворювань, майнових втрат, конфліктних взаємин, нервово-психічних захворювань; б) допомогу сім'ям зі стійкою алкогольною та наркотичною залежністю; в) допомога тим, хто повернувся з місць позбавлення волі
3. Соціальний патронаж	В) Постійний супровід сімей, які потребують систематичної підтримки (соціально незахищені сім'ї: малозабезпечені, багатодітні, з дітьми-інвалідами)
4. Соціальна реабілітація	Г) Це: а) надання соціальних послуг – інформаційних, консультативних; б) діагностика сімейних проблем і їх корекція; в) створення і поліпшення умов життєдіяльності сім'ї; г) роз'яснення пільг, які надаються молодим сім'ям, жінкам, самотнім, неповнолітнім матерям, дітям з неблагополучних сімей; д) надання соціальних послуг жертвам екологічних, технологічних, політичних катастроф, молоді, яка збирається вступити в шлюб.
5. Сімейна психотерапія	Д) Робота полягає у: а) реалізації системи соціально-психологічних, медико-соціологічних, правових заходів, спрямованих на усунення причин виникнення проблем; б) заходів з профілактики сімейного неблагополуччя, конфліктів, розлучень, стресових станів; в) формування відповідального батьківства; г) збереження репродуктивного здоров'я молоді; д) запобігання помилок у сімейному вихованні

1. Молода сім'я - це:

1. Мала соціальна група, у якій вік чоловіка та дружини не перевищує 30 років, які живуть в юридично визнаному чи громадянському шлюбі

2. Мала соціальна група, що складається з поєднаних шлюбом чоловіка, жінки та їх дітей
 3. Замкнуте об'єднання людей, яке захищає свій внутрішній світ і протистоїть зовнішнім впливам та втручанням
 4. Тимчасово об'єднані спільною метою та спільною діяльністю чоловік і дружина
2. *Напрями роботи соціального педагога з молодими сім'ями:*
1. Підготовка молоді до сімейного життя, робота з стабілізації сімейних стосунків, розв'язання проблем сімейного виховання, сімейна психотерапія
 2. Правовий, етичний, екологічний, релігійний, патріотичний
 3. Розподіл сімейних обов'язків між членами сім'ї
 4. Роз'яснення складної демографічної ситуації в Україні та шляхів її поліпшення
3. *Назвіть основні шляхи підготовки молоді до сімейного життя.*
4. *В чому заключається робота з стабілізації сімейних стосунків?*
5. *Розв'язання проблем сімейного виховання – це напрям роботи з молодію сім'єю, який включає: ...*
6. *Сімейна психотерапія – це ...*
7. *Опишіть, як проводиться соціальна робота з молодими сім'ями у сільській місцевості.*
8. *Форми роботи соціального педагога з сім'єю:*
1. Гурток, факультатив, практика, урок, лабораторна робота
 2. Тренінг, консультація, свято, конкурс, виставка, фестиваль, телефон довіри, школа молоді матері
 3. Привчання, тренування, громадська думка, педагогічна вимога, заохочення, покарання, стимулювання, навіювання, вправа, бесіда, лекція
 4. Спостереження, соціометрія, ранжування, рейтинг, тестування, анкетування, інтерв'ю, експертні оцінки
9. *Функції соціального педагога в роботі з сім'єю:*
1. Виховна, навчальна, розвиваюча
 2. Виховна, комунікативна, рекреативна, демографічна, матеріально-економічна, житлово-побутова
 3. Діагностична, прогностична, організаційно-комунікативна, правозахисна, профілактична, соціально-побутова, соціально-психологічна, організаторська
 4. Контролююча, оцінювальна, стимулювання
10. *Правозахисна функція соціального педагога у роботі з сім'єю полягає у:*
1. Захисті членів сім'ї від правопорушників
 2. Здійсненні невідкладної медичної допомоги
 3. Здійсненні невідкладної психологічної допомоги
 4. Підтримці родин у захисті їх прав, інтересів, отриманні соціальних гарантій і пільг
1. *Батьки або особи, які їх замінюють, мають право:*
1. Обирати навчальні заклади та форми навчання для неповнолітніх дітей

2. Захищати законні інтереси дітей, звертатись до органів управління освітою з питань навчання і виховання
3. Вибирати для своєї дитини друзів
4. Надавати дитині можливість вибору: ходити до школи, чи не ходити
2. *Батьки або особи, які їх замінюють, зобов'язані:*
 1. Забезпечити умови для здобуття дитиною повної і загальної середньої освіти, дбати про її фізичне здоров'я, створювати належні умови для розвитку її природних здібностей
 2. Поважати гідність дитини, виховувати працелюбність, почуття доброти, милосердя, шанобливе ставлення до сім'ї, старших за віком, рідної мови, національних, історичних і культурних цінностей українського народу
 3. Матеріально заохочувати дітей за відмінні оцінки
 4. Не втручатись в особисте життя дитини, дати їй можливість рости і розвиватись самостійно
3. *До форм і методів роботи педагога з батьками відносять:*
 1. Наочність, науковість, доступність
 2. Виховна година, похід, екскурсія, тренінг
 3. Відвідування батьків удома, запрошення до школи, день відкритих дверей у школі, батьківські збори, бесіда, лекція, тематичний вечір, конференція
 4. Бесіда, лекція, привчання, заохочення, покарання, гра
4. *Яка мета відвідування учня та його батьків удома?*
5. *Які форми і методи роботи педагога з батьками учнів є, на Вашу думку, найефективнішими і чому?*
6. *Взаємодія з батьками буде ефективною за таких умов:*
 1. Диференціації, індивідуалізації, систематичності, послідовності, природовідповідності, гуманізації, демократизації
 2. Дотримання позиції рівноправності, запрошення батьків до співробітництва, довіра до виховних можливостей батьків, педагогічний такт, опора на позитивні якості дитини
 3. Доступності, наочності, науковості матеріалу
 4. Привчання, тренування, громадська думка, педагогічна вимога, заохочення, покарання, стимулювання, навіювання, вправа, бесіда, лекція
7. *Залучити батьків до спільної виховної роботи можна за допомогою таких форм:*
 1. Батьківський комітет класу, загальношкільний батьківський комітет, виконання батьками практичних рекомендацій і порад педагогів
 2. Заохочення і покарання
 3. Демонстрація, ілюстрація
 4. Мозковий штурм
8. *Педагогічно неспроможні - це сім'ї ... З цими сім'ями потрібно проводити таку роботу: ...*
9. *До педагогічно пасивних відносять сім'ї, які ... Вони потребують такої допомоги: ...*
10. *Антипедагогічні сім'ї – це ... З ними проводять таку роботу: ...*

1. *Особливе значення для розвитку особистості дитини в сім'ї мають наступні умови:*

1. Батьківське тепло, взаємна повага в сім'ї, частота й інтенсивність спілкування батьків з дітьми, сімейна дисципліна, методи виховання, які використовуються батьками, приклад батьків
2. Негайне виконання будь-якого бажання дитини
3. Наявність у дитини окремої кімнати з якомога більшою кількістю іграшок
4. Педагогічна освіта батьків

2. *Поясніть, яку роль у сімейному вихованні відіграє приклад батьків. Який психологічний механізм лежить в його основі?*

3. *Якими, на Вашу думку, є завдання сімейного виховання?*

4. *Напрями сімейного виховання:*

1. Формування всебічно розвиненої особистості
2. Моральне і етичне
3. Моральне, фізичне, розумове, трудове, естетичне
4. Превентивне

5. *А.С. Макаренко наводить такі види несправжнього батьківського авторитету:*

1. Авторитет гуманних людських стосунків
2. Авторитет придушення, віддалі, педантизму, любові, доброти, дружби
3. Авторитет грошей
4. Авторитет сили

6. *Яким, на Вашу думку, є справжній батьківський авторитет?*

7. *Методи сімейного виховання поділяються на такі групи:*

1. Словесні, наочні, практичні
2. Масові, групові, індивідуальні
3. Впливу на підсвідомість та свідомість дітей
4. Переконавання, організації життєдіяльності дітей, стимулювання культури поведінки

8. *Які методи сімейного виховання є найефективнішими?*

9. *Метод заохочення передбачає:*

1. Позитивну оцінку поведінки і діяльності дитини
2. Негативну оцінку, осуд дій дитини
3. Виконання батьками будь-якого бажання дитини
4. Схвалення, нагороду, подяку дитині за хорошу поведінку

10. *Як часто і при яких обставинах варто застосовувати методи покарання? Які саме?*

1. *Які твори А.С. Макаренко присвятив проблемі сімейного виховання?*

2. *Назвіть види несправжнього батьківського авторитету за А.С. Макаренко.*

3. *Що передбачає справжній батьківський авторитет за А.С. Макаренко?*

4. *Які напрями сімейного виховання описав А.С. Макаренко у праці «Книга для батьків»?*

5. *Кому з відомих педагогів належать слова:*

«Не думайте, что вы воспитываете ребенка только тогда, когда с ним разговариваете, или поучаете его, или приказываете ему. Вы воспитываете его в

каждый момент вашей жизни, даже тогда, когда вас нет дома. Как вы одеваетесь, как вы разговариваете с другими людьми и о других людях, как вы радуетесь или печалитесь, как вы общаетесь с друзьями и с врагами, как вы смеетесь, читаете газету – все это имеет для ребенка большое значение. Малейшие изменения в тоне ребенок видит или чувствует, все повороты вашей мысли доходят до него невидимыми путями, вы их не замечаете».

6. Які твори О.В. Сухомлинський присвятив проблемі сімейного виховання?

7. Які основні складові сімейного виховання за В.О.Сухомлинським?

8. Які види безглуздої (нерозумної) батьківської любові описав В.О. Сухомлинський?

9. Якою, за В.О. Сухомлинським, є справжня батьківська любов?

10. В якій праці В.О. Сухомлинського описано трудову діяльність учнівського колективу, співпрацю учнів молодшої та середньої школи з трудовими сільськогосподарськими колективами, досвід роботи Павліської школи Кіровоградської області?

11. Назвіть кризові періоди у розвитку дитини та коротко опишіть їх.

12. Які твори Нікітін Б.П. та Нікітіна Л.А. присвятили проблемам сімейного виховання?

13. Якою повинна бути поведінка майбутньої мами (за Нікітіними)?

14. Назвіть основні елементи системи сімейного виховання Нікітіних.

15. Назвіть основні компоненти сімейного виховання, які описав Р. Кемпбелл у книзі «Лицом к лицу с ребенком».

16. Зазначте основні погляди К.Д. Ушинського на сімейне виховання.

17. Які твори присвятив Б.Спок проблемам сімейного виховання?

18. Про якого вченого йде мова?

Ця людина – лікар-підіатр, військовий лікар, лікар-психіатр, навчався на філологічному та медичному факультетах університету, займався спортом, учасник руху за мир проти війни в Іраку, учасник демонстрацій проти гонки озброєнь, підтримав антивоєнний рух серед молоді, за що був заарештований, балатувався на посади президента та віцепрезидента, американський «лікар Айболит»...

19. Назвіть основні погляди Б.Спока на сімейне виховання.

20. Якому вченому належать ці слова: «Дети – наши создания, залог нашего бессмертия. Все другие достижения в нашей жизни не идут ни в какое сравнение со счастьем видеть, как из наших детей вырастают достойные люди».

21. Опишіть стереотипи в поведінці чоловіків і жінок, пов'язані з народженням дитини з особливими потребами.

22. З якими труднощами зустрічається сім'я, в якій народилась неповносправна дитина?

23. Яку допомогу можуть надати лікарі та соціальні педагоги сім'ї, в якій народилась дитина з особливими потребами.

24. Які причини штовхають дітей до групи ризику?

25. Назвіть особливості використання у сімейному вихованні казок за методикою Фесюкової Л.Б.

Контрольні питання на іспит

1. Сім'я – основний інститут виховання особистості.
2. Сімейна педагогіка як частина педагогіки.
3. Проблеми сучасності, пов'язані з родиною та сімейним вихованням.
4. Визначення сім'ї. Поняття про сім'ю як малу соціальну групу.
5. Особливості та перспективи розвитку сучасної родини.
6. Функції сучасної сім'ї.
7. Матеріально-економічна функція.
8. Житлово-побутова функція.
9. Репродуктивна функція.
10. Комунікативна функція. Психологічний клімат сім'ї.
11. Виховна функція.
12. Рекреативна функція.
13. Функція психологічного захисту.
14. Типи родин залежно від виконуваних ними функцій.
15. Типології сім'ї на основі особливостей спілкування і міжособистісних стосунків.
16. Типологізація родин на основі аналізу наслідків впливу на формування соціальних навичок дитини.
17. Методика сімейного виховання.
18. Вплив родини на розвиток особистості дитини.
19. Умови ефективного сімейного виховання.
20. Завдання, зміст і методика виховання дітей в родині.
21. Методи сімейного виховання.
22. Поняття «метод виховання», «прийом виховання» та «засіб виховання».
23. Класифікація методів сімейного виховання.
24. Методи формування свідомості особистості.
25. Методи формування досвіду поведінки.
26. Методи стимулювання діяльності і поведінки.
27. Методи самовиховання.
28. Оптимальний вибір і застосування методів сімейного виховання.
29. Взаємодія педагога професійного навчання, навчального закладу та сім'ї у розв'язанні проблем виховання особистості.
30. Аспекти сімейного виховання у роботі педагога як куратора студентської групи.
31. Права та обов'язки батьків або осіб, які їх замінюють.
32. Методи та форми роботи педагога з батьками студентів.
33. Форми залучення батьків до виховної роботи.
34. Умови ефективної взаємодії педагога і батьків.
35. Провідні погляди на сімейне виховання вітчизняних і зарубіжних вчених.
36. Ідеї сімейного виховання у творах А.С. Макаренка.
37. Погляди В.О. Сухомлинського на сімейне виховання.
38. Система сімейного виховання в сім'ї Нікітіних.

39. Ідеї сімейного виховання у книзі Росс Кемпбелл «Лицом к лицу с ребенком».
40. Погляди К.Д. Ушинського на сімейне виховання.
41. Особливості сімейного виховання за системою Бенджаміна Спока.

Методи навчання

Лекція, розповідь, бесіда, пояснення, роз'яснення, вправа, самостійна робота, практична робота, самостійна робота з книгою, демонстрація, ілюстрація, диспут, мозкова атака, проблемного викладу, пізнавальний спір.

Форми контролю

Індивідуальна і фронтальна перевірка знань, модульні контрольні роботи, підсумковий контроль (іспит).

Методичне забезпечення

1. НМК з дисципліни.
2. Методичні рекомендації з вивчення дисципліни «Педагогіка сімейного виховання» для студентів спеціальності 6.010105 «Соціальна педагогіка» / Лузан П.Г., Іщенко Т.Д., Васюк О.В., Жалдак Л.М., Сатановська Л.А., Бернова О.М., Буцик І.М., Кручек В.А., Теслюк В.М. - К.: Аграрна освіта. - 2006. – 46 с.
3. Методичні вказівки для студентів напрямку 0101 – «Педагогічна освіта» зі спеціальності 6.010100 - «Соціальна педагогіка» до вивчення дисципліни «Педагогіка сімейного виховання» / Л.М. Маценко. - К.: НУБіП України, 2009. – 56 с.
4. Методичні вказівки для студентів заочного відділення напрямку 0101 – «Педагогічна освіта» зі спеціальності 6.010100 - «Соціальна педагогіка» до вивчення дисципліни «Педагогіка сімейного виховання» / Л.М. Маценко, П.Г. Лузан. - К.: НУБіП України, 2009. – 54 с.
5. База тестових завдань з дисципліни «Педагогіка сімейного виховання» для студентів напрямку 0101 – «Педагогічна освіта» зі спеціальності 6.010100 - «Соціальна педагогіка» денного та заочного відділень / Л.М. Маценко. - К.: НУБіП України, 2009. – С. 139-141.
6. Маценко Л.М. База тестових завдань з дисципліни «Педагогіка сімейного виховання». Вид. 2-ге, доп., перероб. – К. : НАКККіМ, 2011. – 166 с. - 10,4 у.д.а.

Рекомендована література

Основна

1. Маценко Л. М. Педагогіка сімейного виховання : підручник. Вид. 3-тє, доп., перероб. / Л.М. Маценко. – Київ : ЦП «Компринт», 2019. – 376 с.
2. Маценко Л.М. Педагогіка сімейного виховання: навчальний посібник. Вид. 4-тє, доп., перероб. – К. : НАКККіМ, 2013. – 372 с. Рекомендовано Міністерством освіти і науки України як навчальний посібник для студентів

вищих навчальних закладів. Гриф надано Міністерством освіти і науки України (лист №1/11-5467 від 15.07.2009 р.).

3. Маценко Л.М. Педагогіка сімейного виховання: навчальний посібник. Вид. 5-те, доп., перероб. – К.: НАКККіМ, 2014. – 372 с. – 21,6 ум. др. арк. Рекомендовано Міністерством освіти і науки України як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Гриф надано Міністерством освіти і науки України (лист №1/11-5467 від 15.07.2009 р.).

Допоміжна

1. Азаров Ю.П. Семейная педагогика. – М.: Политиздат, 1985. – 238 с.
2. Григорьева А.А., Прокопьева М.М. Семейная педагогика. – Якутск. – Изд-во ЯГУ, 1998. – 37 с.
3. Карпенчук С.Г. Теорія і методика виховання: Навч. посіб. – К.: Вища шк., 1997. – 394 с.
4. Кемпбелл Р. Лицом к лицу с ребенком – 1999. – 368 с.
5. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. – Педагогіка родинного виховання: Навч. посіб. – К.: Знання, 2006 – 324 с. – (Навчально-методичний комплекс з педагогіки).
6. Куликова Т.А. Семейная педагогика и домашнее воспитание. – М., 2000.
7. Макаренко А.С. Книга для батьків. – К.: Рад. школа, 1978. – 264 с.
8. Макаренко А.С. Лекции о воспитании детей – Твори в 7 т. – К. – 1954. – Т.3,4.
9. Макаренко А.С. Семья и воспитание детей // Пед. соч. в 8 т. – М.. 1986. – Т. 4.
10. Макаренко А.С. Советы родителям. – М., Знание, 1970.
11. Маценко Л.М. Педагогіка сімейного виховання: Навчальний посібник для студентів спеціальності 6.010105 “Соціальна педагогіка”. - К.: НАУ, 2008. – 148 с.
12. Маценко Л.М. Педагогіка сімейного виховання: Навчальний посібник. Рекомендовано Міністерством освіти і науки України як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Гриф надано Міністерством освіти і науки України (лист №1/11-5467 від 15.07.2009 р.). - К.: ДАКККіМ, 2009. – 148 с.
13. Маценко Л.М. Педагогіка сімейного виховання: навчальний посібник. Вид. 2-ге, доп., перероб. – К.: НАКККіМ, 2011. – 288 с.
14. Маценко Л.М. Педагогіка сімейного виховання: навчальний посібник. Вид. 3-тє, доп., перероб. – К.: НАКККіМ, 2012. – 360 с.
15. Никитин Б.П., Никитина Л.А. Мы, наши дети и внуки. – М., 1989.
16. Никитин Б.П., Никитина Л.А. Развивающие игры или ступени творчества.
17. Петровский А.В. Дети и тактика семейного воспитания. – М., 1981.
18. Постовий В.Г. Сучасна сім'я та її педагогіка. – К., 1994.
19. Семейное воспитание: краткий словарь / Сост. И.В. Гребеников. – М., 1990.
20. Спок Б. Разговор с матерью. Положение ребенка в семье – М. – 1994. – 192 с.
21. Спок Б. Ребенок и уход за ним. – К.: Наукова думка, 1999. – 448 с.

22. Стельмахович М.Г. Українська родинна педагогіка. – К., 1996.
23. Сухомлинський В.О. Батьківська педагогіка. – К.: Радянська школа, 1978. – 263 с.
24. Ушинський К.Д. Про сімейне виховання. — К.: Рад. школа, 1974. – 152 с.

Інформаційні ресурси

Електронний навчальний курс з дисципліни «Педагогіка сімейного виховання» за посиланням: <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1891>

Навчально-методичне видання

Маценко Леся Миколаївна

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
з дисципліни
«Педагогіка сімейного виховання»
для підготовки фахівців
за спеціальністю 015 Професійна освіта
ОП «Професійна освіта. (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської
продукції та харчові технології)»

Підп. до друку 21.02.2020. Формат 60x84 1/16. Папір др. апарат.
Друк офсетний. Умов. др. арк. Тираж 50

Видавець і виготовлювач ТОВ «ЦП «Компринт»
03150, Київ, вул. Предславинська, 28.
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
ДК № 4131 від 04.08.2011 р.